

महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार
हमी योजनेतर्गत राज्य अभिसरण
आराखड्याची अंमलबजावणी करणे
बाबतच्या मार्गदर्शक सूचना.

महाराष्ट्र शासन

शासन परिपत्रक क्र. मग्रारो-२०१४/प्र.क्र.३५/मग्रारो-१,

नियोजन (रोहयो) विभाग,

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२,

दिनांक : १५ डिसेंबर, २०१४

- संदर्भ: १) नियोजन (रोहयो) विभाग शासन निर्णय क्र. मग्रारोहयो-२०११/प्र.क्र. २८/रोहयो-१,
दिनांक ९ मे, २०११
- २) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, शासन निर्णय क्र. संकिर्ण २०१२/प्र.क्र.२०३/पापू-१६,
दिनांक ६ डिसेंबर, २०१२
- ३) नियोजन (रोहयो)विभाग शासन निर्णय क्र. मग्रारोहयो-२०१३/प्र.क्र. १२२/रोहयो-१
दिनांक २२ नोव्हेंबर, २०१३
- ४) नियोजन (रोहयो)विभाग शासन परिपत्रक क्र. मग्रारोहयो-२०१३/प्र.क्र. १४२/रोहयो-१
दिनांक ७ डिसेंबर, २०१३
- ५) नियोजन (रोहयो)विभाग शासन निर्णय क्र. मग्रारोहयो-२०१३/प्र.क्र. १३७/रोहयो-१
दिनांक ४ मार्च, २०१४
- ६) केंद्र शासन, ग्रामीण विकास विभाग, नवी दिल्ली यांचे पत्र क्र. J-11011/12/2014,
MGNREGA-VII, दिनांक ३० मे, २०१४
- ७) शासनाचे पत्र क्र. मग्रारो-२०१४/प्र.क्र.३५/मग्रारो-१, दिनांक २६ जून, २०१४
- ८) मा. मुख्य सचिव यांच्या अध्यक्षतेखाली दिनांक २८ ऑक्टोबर, २०१४ रोजीचे बैठकीचे
इतिवृत्त
- ९) आयुक्त, नरेगा आयुक्तालय, नागपूर यांचे दिनांक ३ नोव्हेंबर, २०१४ चे पत्र

शासन परिपत्रक :

केंद्र शासनाने महात्मा गांधी नरेगा कायदा २००५ मधील अनुसूची-१ मध्ये बदल करून
विविध विभागांसोबत योजनांचे अभिसरण (convergence) स्थापित करणेवर भर दिला आहे. त्यामुळे
महात्मा गांधी नरेगा अंतर्गत इतर विभागाच्या योजनांशी अभिसरणाद्वारे विविध मत्तांची गुणवत्ता व
उत्पादकता वाढीस लागणार आहे. तसेच राज्य शासनाच्या इतर विभागांसोबत समन्वय वाढून दारिद्र्य
निर्मूलन दूर होण्यास मदत होणार आहे. यास्तव केंद्र शासनास संदर्भ क्र.७ येथील दिनांक २६ जून,
२०१४ च्या पत्रान्वये महात्मा गांधी नरेगा अंतर्गत राज्य अभिसरण योजनांचा आराखडा (State
Convergence Plan) सादर करण्यात आला आहे व त्यास केंद्र शासनाची मान्यता मिळाली आहे.
तसेच मा. मुख्य सचिव यांच्या अध्यक्षतेखाली टास्क फोर्स समितीच्या दिनांक २८ ऑक्टोबर, २०१४
रोजी झालेल्या बैठकीत राज्य अभिसरण आराखडा मंजूर करण्यात आला आहे. मंजूर राज्य अभिसरण
आराखड्यानुसार कामे करण्यासाठी खालीलप्रमाणे मार्गदर्शक सूचना देण्यात येत आहेत:-

१. राज्य अभिसरण योजनांच्या आराखड्याचे स्वरूप:

राज्य अभिसरण आराखड्यात निर्मल भारत अभियान, रेशीम उद्योग विकासाची योजना, राष्ट्रीय सुक्ष्म सिंचन मिशन, IWMP, वृक्ष लागवड कार्यक्रम, राष्ट्रीय जीवन उपजिवीका अभियान(NRLM), विशेष घटक योजना/आदिवासी उपयोजना या योजनांचा समावेश करण्यात आला आहे. याबाबत अधिक तपशील परिशिष्ट-अ मध्ये दर्शविण्यात आला आहे. समावेश केलेल्या योजनांपैकी वृक्ष लागवड योजना, राष्ट्रीय जीवन उपजिवीका अभियान, व सुक्ष्म पाणलोट विकास योजना या योजनांच्या बाबतीत १००% खर्च महात्मा गांधी नरेगा योजनेतून करण्यात यावा व इतर विभागाकडून फक्त तांत्रिक किंवा तत्सम प्रकारची सहकामे घेण्यात यावे.

२. नियोजन व सनियंत्रण :

जिल्हा स्तरावरील सर्व विभागांमध्ये समन्वय साधण्यासाठी जिल्हा स्तरीय समिती गठित करण्यात यावी. या समितीचे नाव "जिल्हा अभिसरण सनियंत्रण समिती" असे राहील. या समितीत खालील सदस्य राहतील.

- १) जिल्हाधिकारी तथा जिल्हा कार्यक्रम समन्वयक — अध्यक्ष
- १) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, तथा सह-जिल्हा कार्यक्रम समन्वयक, जिल्हा परिषद - सह अध्यक्ष
- २) जिल्हा अधीक्षक कृषी अधिकारी
- ३) उप-संचालक, सामाजिक वनीकरण
- ४) जिल्हा रेशीम विकास अधिकारी
- ५) उप- मुख्य कार्यकारी अधिकारी (ग्रामपंचायत)
- ६) उप जिल्हाधिकारी (रोहयो) ----- सदस्य सचिव
- ७) राष्ट्रीय ग्रामीण उपजिवीका अभियानाचे जिल्हा समन्वयक
- ८) प्रधान मंत्री ग्राम सडक योजनेचे कार्यकारी अभियंता
- ९) समाज कल्याण अधिकारी, जिल्हा परिषद
- १०) जिल्हा विशेष समाज कल्याण अधिकारी
- ११) प्रकल्प अधिकारी, एकत्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प

जिल्हा अभिसरण सनियंत्रण समितीने महिन्यातून एकदा जिल्हा अभिसरण योजनेबाबत आढावा घ्यावा व त्याचा सविस्तर अहवाल तयार करून आयुक्त, महात्मा गांधी नरेगा आयुक्तालय, नागपुर यांना सादर करावा. तसेच आयुक्त, महात्मा गांधी नरेगा आयुक्तालय, नागपुर यांनी राज्याचा एकत्रित अहवाल शासनास सादर करावा.

३. मार्गदर्शक सूचना:

१) निर्मल भारत अभियान योजनेच्या अभिसरणातून दिनांक २ ऑक्टोबर २०१४ नंतर नवीन कामे हाती घेऊ नयेत. मात्र, दिनांक २ ऑक्टोबर २०१४ पर्यंतची भौतिक किंवा आर्थिक दृष्ट्या अपूर्ण राहिलेली कामे पूर्ण करावीत. ज्या कामांवर किमान १ हजेरीपत्रक निर्गमित झाले आहे, अशा कामांना अपूर्ण मानावे.

२) महात्मा गांधी नरेगा अंतर्गत मोठ्या प्रमाणावर शेततळे व सिंचन विहिरीचे कामे पूर्ण झाली आहेत. मात्र, पाणी उपसण्याची सोय नसल्यामुळे सिंचनाचा लाभ शेतक-यांना घेता येत नाही. अशा लाभार्थ्यांसाठी सामाजिक न्याय विभाग व आदिवासी विकास विभाग तसेच विदर्भ सघन सिंचन विकास कार्यक्रमांमध्ये कृषी विभागा मार्फत (VIIDP) सिंचन सुविधा पुरवण्यासाठी वैयक्तिक लाभ योजना (डिझेल किंवा विद्युत पंप सेट देणे) राबवल्या जातात. या योजनेचे निकष महात्मा गांधी नरेगा योजनेचे लाभार्थी पूर्ण करत असल्यास, त्यांना प्राधान्याने डिझेल किंवा विद्युत पंप संच पुरवण्यात यावेत. यासाठी महात्मा गांधी नरेगा योजनेमध्ये पूर्ण झालेल्या शेततळी व सिंचन विहिरींच्या पात्र लाभार्थींची यादी जिल्हा अभिसरण सनियंत्रण समिती मार्फत जिल्हास्तरीय महात्मा गांधी नरेगा यंत्रणेने संबंधित विभागास उपलब्ध करून द्यावी व संबंधित विभाग म्हणजेच समाज कल्याण विभाग व आदिवासी विकास विभाग व कृषि विभाग यांनी त्यांचे निकषानुसार पात्र लाभार्थ्यांना योजनेचा लाभ देण्याची कार्यवाही करावी.

३) एकात्मिक पाणलोट व्यवस्थापन प्रकल्प (IWMP) अंतर्गत पाणलोट कामावर १००% उपचार पूर्ण होण्यासाठी महात्मा गांधी नरेगा योजनेत अनुज्ञेय कामे (प्रामुख्याने अकुशल कामे) हाती घेण्यात यावीत व उर्वरित कामांसाठी IWMP अंतर्गत प्राप्त होणारा निधी वापरण्यात यावा. IWMP सोबत अभिसरण(convergence) करण्यासाठी जिल्हा अभिसरण सनियंत्रण समितीने किमान IWMP अंतर्गत कामे सुरू असलेल्या पाणलोट क्षेत्रात किमान २०० हेक्टर क्षेत्र निवडावे. सदर २०० हेक्टर क्षेत्र महात्मा गांधी नरेगा अंतर्गत उपचारासाठी हाती घेऊन काम पूर्ण करावे. अशी निवड करताना महात्मा गांधी नरेगा अंतर्गत मजूर उपलब्ध होतील अशी गावे निवडावीत. IWMP अंतर्गत प्रकल्पासाठी अंमलबजावणी यंत्रणा (PIA) म्हणून काम करणा-या विभागाने महात्मा गांधी नरेगा अंतर्गत यंत्रणा म्हणून काम करावे.

४) ग्रामपंचायतीमार्फत एकात्मिक पद्धतीने पाणलोट विकासाची कामे घेण्यासाठी शासन निर्णय दिनांक २२ नोव्हेंबर, २०१३ नुसार स्वयंसेवी संस्थांच्या तांत्रिक सहकार्याने सूक्ष्म पाणलोट विकास कार्यक्रम राबविणे बाबत सूचना निर्गमित केल्या आहेत. या कार्यक्रमासाठी १००% खर्च हा महात्मा गांधी नरेगा अंतर्गत होणार असून, कृषी विभागाकडून तांत्रिक मदत घेण्यात यावी. सदर कार्यक्रम यशस्वी करण्याची प्रमुख जबाबदारी जिल्हाधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखाली जिल्हास्तर समितीची राहिल. त्यांनी शासन निर्णय दिनांक २२ नोव्हेंबर, २०१३ नुसार संस्थेची निवड करून कामांना गती द्यावी. प्रत्येक जिल्ह्यांना ३१ मार्च, २०१४ अखेर २०० हेक्टर क्षेत्राचे उपचार पूर्ण करणे अनिवार्य राहिल.

५) इतर योजनांच्या बाबतीत संबंधित शासन निर्णय स्वयंस्पष्ट आहेत त्यानुसार अंमलबजावणी करण्यात यावी.

४. नोडल अधिकारी :

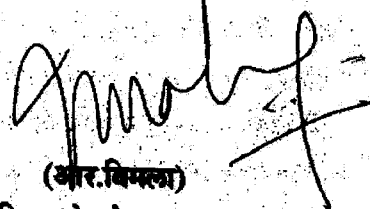
जिल्हा स्तरावर उप-जिल्हाधिकारी (रोहयो) यांना नोडल अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. तालुका स्तरावर तहसीलदार हे नोडल अधिकारी राहतील. विभागीय स्तरावर अधिक्षक कृषी अधिकारी (विभागीय) हे नोडल अधिकारी राहतील. राज्य स्तरावर उप-आयुक्त (कृषी), नरेगा आयुक्त कार्यालय, नागपुर यांनी नोडल अधिकारी म्हणून काम पहावे.

५. MIS :

केंद्र शासनाच्या ग्रामीण विकास विभागाने www.nrega.nic.in या संकेतस्थळावर "Convergence" ही लिंक उपलब्ध करून दिलेली आहे. या माध्यमातून अहवाल राज्य व केंद्र शासनाकडे सादर करावेत. याबाबत सर्व MIS समन्वयक यांना प्रशिक्षण देण्यात आले आहे. संकेतस्थळावर अचूक माहिती भरण्याची जबाबदारी MIS समन्वयक यांची राहिल. सर्व विभागाकडून माहिती प्राप्त करून घेण्यासाठी परिशिष्ट-क मधील नमुने वापरावेत.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने

सहपत्र: (परिशिष्ट-अ,ब,क)

(अ.र.विमला)

उप सचिव (रोहयो) महाराष्ट्र शासन

प्रति,

मा.राज्यपालांचे सचिव
मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव
मा. मंत्री यांचे खाजगी सचिव
राज्य मंत्री यांचे खाजगी सचिव
मुख्य सचिवांचे स्वीय सहायक
अतिरिक्त मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/ सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२
प्रधान सचिव(रोहयो), मंत्रालय, मुंबई-३२
आयुक्त, महात्मा गांधी नरेगा आयुक्तालय, नागपूर
आयुक्त (कृषी), कृषि आयुक्तालय, पुणे
सर्व विभागीय आयुक्त
संचालक, फलोत्पादन, पुणे
आयुक्त, पशुसंवर्धन विभाग, पुणे
आयुक्त, मत्स्यव्यवसाय, मुंबई
प्रधान मुख्य वनसंरक्षक, नागपूर
संचालक, मृदसंचारण व पाणलोट क्षेत्र व्यवस्थापन, पुणे
संचालक, भुजल विकास यंत्रणा विकास, पुणे
संचालक, सामाजिक वनीकरण, पुणे
सर्व जिल्हाधिकारी
सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद
सर्व जिल्हा अधिक्षक, कृषि अधिकारी
सर्व उपजिल्हाधिकारी (रोहयो)
सर्व मुख्य अभियंता व सह सचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई ३२
मुख्य अभियंता, लघुपाटबंधारे, (स्थानिक स्तर) विभाग पुणे
कक्ष अधिकारी, संग्राम कक्ष, ग्राम विकास व जलसंचारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई

परिशिष्ट-अ

अ.क्र	विभाग	योजना	काम	महात्मा गांधी नरेगा अंतर्गत ध्याव्याची कामे/ तरतूद	मूळ विभागाने ध्याव्याची कामे / तरतूद	जिल्हानिहाय भौतिक उद्दिष्ट
१	ग्राम विकास विभाग	निर्मल भारत अभियान	वैयक्तिक शौचालय बांधकाम	रु. ५४००/-	रु. ४६००/-	आर्थिक वर्ष २०१४-१५ मध्ये राज्यात एकूण १ लक्ष शौचालय पूर्ण करणे. जिल्हा निहाय तपशील परिशिष्ट- ब नुसार
२	वस्त्रोद्योग	रेशीम विकास योजना	तुती व टसर लागवड	पत्रक्र.आयुक्तालय/ तां.स./७५८/२०१४ दिनांक २३-०४-२०१४ नुसार		जिल्हा निहाय तपशील परिशिष्ट - ब नुसार
३	कृषी विभाग	राष्ट्रीय सूक्ष्म सिंचन मिशन	फळबाग लागवड	पत्र क्र. मप्रारोहयो- २०१३/प्र.क्र.१४२/रोहयो-१ दिनांक ७ डिसेंबर, २०१३ नुसार		अमरावती, वर्धा, नागपुर या ३ जिल्ह्यात प्रत्येकी ५० हेक्टर
४	कृषी विभाग	सूक्ष्म पाणलोट विकास	एकात्मिक पद्धतीने पाणलोट विकास	शासन निर्णय क्र.मप्रारोहयो- २०१३/प्र.क्र.१२२/मप्रारो-१ दिनांक २२/११/२०१३ नुसार; विभागाकडून फक्त तांत्रिक सहभाग, १००% खर्च महात्मा गांधी नरेगा मधून		आर्थिक वर्ष २०१४-१५ मध्ये २०० हेक्टर प्रती जिल्हा पूर्ण करणे
५	कृषी विभाग	IWMP	एकात्मिक पद्धतीने पाणलोट विकास	अकुशल स्वरूपाची कामे	केंद्र शानाच्या सूचना दिनांक ११ ऑगस्ट, २०१४	आर्थिक वर्ष २०१४-१५ मध्ये २०० हेक्टर प्रती जिल्हा पूर्ण करणे
६	सामाजिक वनीकरण विभाग	वृक्ष लागवड योजना	रस्ता दुतर्फा वृक्ष लागवड	विभागाकडून फक्त तांत्रिक सहभाग, १००% खर्च महात्मा गांधी नरेगा मधून		राज्यात ८ लक्ष वृक्ष लागवड पूर्ण करणे. जिल्हा निहाय तपशील परिशिष्ट - ब नुसार
७	ग्राम विकास विभाग	राष्ट्रीय उपजिवीका अभियान	CFT	विभागाकडून फक्त तांत्रिक सहभाग, १००% खर्च महात्मा गांधी नरेगा मधून		मंजूर MoU प्रमाणे
८	सामाजिक न्याय विभाग, आदिवासी विकास विभाग	विशेष घटक योजना, आदिवासी उप-योजना	सिंचन सुविधा पुरविणे (डिझेल किंवा विद्युत पंप संच पुरवणे)	संबंधित विभागाच्या प्रचलित मार्गदर्शक सूचनेनुसार		प्रत्येक जिल्ह्यात महात्मा गांधी नरेगा योजनेतून सिंचन विहीर किंवा शेत तळ्याचे काम पूर्ण असलेले १०० लाभार्थी निवडावे

परिशिष्ट - ब
जिल्हा अभिसरण आराखडा

अ. क्र.	जिल्हा	काम	अभिसरण विभाग	महात्मा गांधी नरेगा अंतर्गत ध्यावयाची कामे	अभिसरण विभागाने ध्यावयाची कामे	कामाची संख्या	प्रति कामाचे मूल्य	महात्मा गांधी नरेगा अंतर्गत आर्थिक तरतूद	अभिसरण विभागाची आर्थिक तरतूद	निर्माण होणारे मनुष्य दिवस
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.
1	नागपूर	वैयक्तिक शोचालय (IHML)	ग्रामविकास विभाग	Plinth level पर्यंत बांधकाम व खोदकाम	उर्वरित बांधकाम	2690	10,000	14526000	12374000	53800
	वर्धा					21229	10,000	114636600	97653400	424580
	भंडारा					5650	10,000	30510000	25990000	113000
	गोंदिया					2928	10,000	15811200	13468800	58560
	चंद्रपूर					5663	10,000	30580200	26049800	113260
	गडचिरोली					4672	10,000	25228800	21491200	93440
	नाशिक					1009	10,000	5448600	4641400	20180
	अहमदनगर					3383	10,000	18268200	15561800	67660
	धुळे					1350	10,000	7290000	6210000	27000
	जळगाव					4688	10,000	25315200	21564800	93760
	नंदुरबार					698	10,000	3769200	3210800	13960
	पुणे					1297	10,000	7003800	5966200	25940
	सातारा					4818	10,000	26017200	22162800	96360
	सांगली					3395	10,000	18333000	15617000	67900
	सोलापूर					1746	10,000	9428400	8031600	34920
	कोल्हापूर					1	10,000	5400	4600	20
	औरंगाबाद					5201	10,000	28085400	23924600	104020
	जालना					8431	10,000	45527400	38782600	168620
	परभणी					5503	10,000	29716200	25313800	110060
	हिंगोली					1287	10,000	6949800	5920200	25740
	नांदेड					3808	10,000	20563200	17516800	76160

2	बीड लातूर उस्मानाबाद अमरावती बुलढाणा वाशिम अकोला यवतमाळ ठाणे रायगड रत्नागिरी सिंधुदुर्ग	तुती व टसर लागवड (रेशीम विकास योजना)	वस्त्रोद्योग विभाग (मध्यवर्ती रेशीम मंडळ)	खड्डे खोदणे, मजुरीचा घटक, लागवड आणि पीक संरक्षण	लागवड साहित्य (तुती रोपे) सेंद्रीय खते	999	10,000	5394600	4595400	19980
						3977	10,000	21475800	18294200	79540
						1337	10,000	7219800	6150200	26740
						11552	10,000	62380800	53139200	231040
						2978	10,000	16081200	13698800	59560
						239	10,000	1290600	1099400	4780
						1182	10,000	6382800	5437200	23640
						10473	10,000	56554200	48175800	209460
						4633	10,000	25018200	21311800	92660
						220	10,000	1188000	1012000	4400
						949	10,000	5124600	4365400	18980
						1765	10,000	9531000	8119000	35300
						150 एकर	176306	26445900	1057500	42300
						150 एकर	176306	26445900	1057500	42300
						150 एकर	176306	26445900	1057500	42300
3	नागपूर वर्धा अमरावती	फळबाग लागवड सुक्ष्म सिंचनाच्या सोईसह	कृषी विभाग (विदर्भ सघन सिंचन विकास कार्यक्रम)	फळबाग लागवड सुक्ष्म सिंचनाच्या सोईसह	तांत्रिक मार्गदर्शन	50 हे.	208464	10423200	0	21650
						50 हे.	208464	10423200	0	21650
						50 हे.	208464	10423200	0	21650

4	या योजनांसाठी चे लक्षांक सर्व जिल्ह्यांना समान असल्यामुळे दिलेले लक्षांक सर्व जिल्ह्यांना लागू आहेत.	सिंचन सुविधा पुरविणे (डीझल किंवा विद्युत पंप संच पुरवणे)	सामाजिक न्याय विभाग, आदिवासी विकास विभाग विशेष घटक योजना, आदिवासी उप- योजना) कृषी विभाग (विदर्भ सधन सिंचन विकास कार्यक्रम)	विहिरीचे बांधकाम/ शेततळी	सिंचन सुविधा पुरविणे (डीझल किंवा विद्युत पंप संच पुरवणे)	100 प्रति जिल्हा	24000	महात्मा गांधी नरेगा मधून पूर्ण झालेल्या विहिरी	2400000	
5	या योजनांसाठी चे लक्षांक सर्व जिल्ह्यांना समान असल्यामुळे दिलेले लक्षांक सर्व जिल्ह्यांना लागू आहेत.	एकात्मिक पाणलोट क्षेत्र व्यवस्थाप न प्रकल्प	कृषि विभाग	पाणलोट क्षेत्रात दगडी बांध सलग समतल चर, शेततळे, बांधबंदिस्ती इ.अकुशल स्वरुपाची का	पाणलोट क्षेत्रातील उर्वरित कामे (DP नुसार)	200 हेक्टर (किमान दोन पाणलोट साठीचे नियोजन असणे आवश्यक) प्रति जिल्हा	12000 प्रति हेक्टर	1056000	1344000	6285

परिशिष्ट - क

अ.क्र	विभाग	योजना	काम	भौतिक उद्दिष्ट	मागील महिन्या पर्यंत साध्य (भौतिक, आर्थिक)	अहवाल महिन्यात साध्य (भौतिक, आर्थिक)